

Корейски традиционни игри и спортове

Невена Иванова

СУ „Св. Климент Охридски“

III курс, специалност Южна, Източна и Югоизточна Азия

The emergence of each nation is influenced by the economic and political development of society, social relations and religions. The Korean's desire to achieve harmony form their believes which are directly related to agricultural cycle. In the past a big part of people's lives was connected with farming so moments like harvesting, sowing, the change of seasons and others were very important for them. People organized holidays and festivals to celebrate and show their gratitude for the good harvest or to predict the next one. On most of the holidays were played different games which are saved till these days. To protect their territory from the enemies, warriors practiced different martial arts which later became sports.

Games and sports play an important role in people's lives. They help people to become united and sociable. Through them information about the history of a nation, their culture and traditions is past down to the next generations. There are many historical facts such as tomb paintings, history books and others which shows the existence of Korean games and sports since the period of the Three Kingdoms in Korea. In ancient times these games had fortune-telling and ritual functions. Oftentimes the result of the game predicted whether the harvest will be good or bad. There are also some believes that playing one game or another after a certain festival could harm the agricultural harvest.

There are many and various games in Korea which can be divided into different groups such as opened and closed; rural and country type; games that are played by a large number of people, games with small groups and games between two people. About the sports the most popular and widespread around the world is Taekwondo which originated from ancient martial art.

Произход на играта и видове игри

Играта като вид човешка дейност има своите исторически корени още от дълбока древност. Нейната поява се свързва с икономическото развитие на обществото, със социалните взаимоотношения и религията. В културната история на Корея религията играе важна роля в оформянето на ценностите и културата на корейския народ. През годините в корейските държави значително място заемали и чуждите религии. Приемайки чуждите религиозни доктрини, корейският народ успешно ги доразвива и преосмисля, което води до забележителен културен и религиозен синтез. Според древните религиозни култове почитането на живата и неживата природа, на прабащите и други помагат на хората да

овладеят първичния страх от необикновените природни феномени. Тези култове са тясно свързани със селскостопанската дейност и осигуряват духовната база за нормално протичане на тогавашния живот. Историята на календарните обичаи и обреди на корейците е резултат от взаимодействието между официалната и народната обредност, като двата вида обредност през вековете си оказват взаимно влияние. Календарните празници са тясно свързани със семейните и общинските традиции. Значително влияние върху формирането на някои страни от календарната обредност на корейския народ оказват и социално-икономическият, политическият, културният живот и идеологиите на будизма, конфуцианството и даоизма. Централно място в календарната обредност на Корея заемат древните вярвания като шаманизма. В страната изконната корейска религия е *мусок*. С тези древни корейски вярвания са свързани идеалите им, които могат да бъдат сведени до общата им представа за вселенска хармония. Те са пряко свързани със селскостопанския цикъл. За корейците всяка нова реколта си остава като мярка, която им позволява да съдят дали процесите, протичащи във вселената са хармонични. Добрите резултати от земеделската работа като богатата реколта са повод за провеждане на фестивали и празници, по времето на които са се организирали разнообразни игри, в които е вземало участие цялото население на региона. Някои от тези празници са част от празничния календар на корейците и до днес. (Федотов 1999:70,71)

Корейските традиционни игри са многобройни и разнообразни. Те са важна част от живота на човека, помагат му да се социализира и го свързват с културата и традициите на предците му. Игрите са се предавали от поколение на поколение и част от тях все още се играят в Корея. Съществуват около 200 игри, които могат да се разделят в няколко групи според това колко хора участват: тедоннори(대동놀이), соджиптаннори(소집단놀이), кеиннори (개인놀이). (<https://folkency.nfm.go.kr/en/topic/detail/1522>)

Първата група се нарича *тедоннори* (대동놀이). Към нея спадат игри, които се играят от голям брой хора. Тези игри заемали главно място, когато се организирали празници по повод смяната на сезоните, сеитбата, прибирането на реколтата.

Тедоннори (대동놀이) се делят на селски и окръжни. В селските участват хората от селото, а в окръжните – хората от целия окръг. В зависимост от участието на външни групи

игрите могат да бъдат от отворен или затворен тип. Затвореният тип игри се играят ежегодно главно от едно или две села или окръзи, докато отвореният се провеждат в по-голям мащаб. При отворения тип едно село или окръг е домакин на празника, а всички останали се присъединяват към тях. По-голямата част от игрите са със състезателен характер.

Втората група се наричат *соджиптаннори* (소집단놀이) и в нея се включват игри, които се играят от хора в малки групи. За разлика от игрите в първата група, тези се играят по всяко време на годината. В тази група има игри за възрастни и игри за деца.

Когато имали свободно време мъжете играели главно на *хуату* (화투), *туджон* (투전), *маджак* (마작), а жените се наслаждавали на игри като *кечултангиги* (게줄당기기), *тодукчапки* (도둑잡기), *сугонтоллиги* (수건돌리기) и други. *Тухо* (투호) е игра, която може да се играе от мъже и жени заедно и поотделно.

Децата поради многото свободно време имали възможността да играят на много и различни игри. Момчетата играели главно състезателни игри с много физическо движение като: *чачаги* (자차기), *малтаги* (말타기) и други, а момичетата играели игри с дадени задачи като *конгинори* (공기놀이), *манчаги* (망차기) и други. Децата освен отделно, играели заедно на игри като *понсанори* (봉산놀이), *кегъмпапсаум* (깨금발싸움). *Юннори* (윷놀이) е една от най-разпространените игри в цялата страна и може да се играе от всички по празници или когато хората имали свободно време.

Към третата група *кеиннори* (개인놀이) спадат игри, в които двама човека играят един срещу друг. Мъжете играели стратегически състезателни игри, а игрите за жените били свързани с ежедневните им задължения.

Както при *соджиптаннори* (소집단놀이) и тук най-разнообразни са детските игри. Момчетата играели главно игри, които включват ритане или удряне на някакъв предмет, като *такчичиги* (딱지치기), *пеничиги* (팽이치기), *чегичаги* (제기차기) и други. Момичетата играели игри като *пупсаум* (풀싸움), *нолтуиги* (널뛰기) и други. Повечето от игрите имали

състезателен характер, но в повечето случаи децата се наслаждавали повече на процеса на играенето, отколкото на крайния резултат. Игрите, които попадат в тази група могат да се играят както от момичета, така и от момчета.

Социално-икономическият, политическият и културният живот на страната оказват влияние на развитието и разпространението на традиционните игри. Вследствие на промените има игри, които не са успели да се запазят и да се предадат във времето на следващите поколения. Има игри, които са се променили леко, но има и такива, които са се запазили в оригиналния си вариант и до днес. Хубаво е традиционните игри да се пазят и играят, защото те не само сплотяват обществото, но и показват историята и развитието на самия народ. Представянето на корейските традиционни игри дава на хората знания за културата и обичайте на корейския народ. В днешно време освен от поколение на поколение игрите се предават чрез различните фестивали, които се организират.

Традиционни корейски игри

Чултариги (줄다리기) или дърпане на въже е игра, в която два отбора чрез хващане на въже се опитват да издърпат противниковия отбор от своята страна. По характер играта е състезателна, но това не е главното, което кара хората да я играят. В миналото предназначението на играта е да донесе изобилие и просперитет на обществото. От една страна *чултариги* е състезателна игра с победители и победени. От друга се възприема като ритуал, в който чрез молене за просперитет се осигурява хармонията и обединението на обществото. Според това описание може да се каже, че *чултариги* има характер на игра и на ритуал, и може да се определи като игра с ритуални компоненти или ритуал с игрови елементи. (Heo Yong-ho et al. 2015:11) Дърпането на въже е разпространено по целия свят, но обществата, които най-често го практикуват са в района на Източна Азия, в страни като Корея, Китай, Япония, Виетнам, Тайланд и други. В Корея дърпането на въже се практикува главно в централните и южните части на страната. Играе се на празници като *Теборъм* (대보름), *Тано* (단어), *Чусок* (추석) и други, но от 20-ти век насам играта се провежда главно на празника *Теборъм*. С играенето на играта се желае плодородна реколта на полето и богат улов от океана. Предсказва се каква ще бъде продукцията от земеделието и риболова. В

някои области на страната в играта могат да взимат участие само мъже, но в повечето случаи няма ограничения и всеки човек от всякаква възраст и пол може да участва.

Въжето, което се използва в играта, най-често се прави от оризови стъбла, към които се добавят бамбук и кора за подсилването на въжето. В различните региони то може да се направи от кедър, бамбук или други материали и да бъде единично или двойно. При двойното въже има разделение на мъжки и женски нишки и може да има прикрепени много разклонени въжета, които да помагат за дърпането.

След края на играта въжето най-често се разделя и се използва за шамански ритуали. Някои въжета се пускали по течението на реката през пролетта. С това хората, живеещи край река Намхан (남한), вярвали, че по този начин заедно с въжетата си отивали и нещастията. Въжетата, които се пазят, се съхранявали около година или за постоянно. Тези, които се пазят цяла година, се навиват около Тансан (당산¹), който считали за тялото на Тоншин (동신²), и следващата година отново го използвали.

Юннори (윷놀이) е традиционна корейска игра, която се играе на големи празници в периода между празниците *Соллал* (설날) и *Тепоръм*. Това е настолна игра, която се играе с 4 дървени пръчки, които се наричат *юткарак* (윷가락) или *ют* (윷). Не се знае откъде произлиза играта, но се смята че има връзка между *юннори* и *чопо* (저포). В много източници пише, че двете са една и съща игра, но пръчките и дъската за игра при двете са различни, следователно става въпрос за различни игри. От ранния период на Чосон (조선) има произведения, в които се казва, че играта е създадена по времето на кралство Корьо (고려). В някои от поемите се описва начина на игра на *юннори* като е използвано името *чопохи* (저포희).

Юннори се играе като четирите *юткарак* се хвърлят върху дъска, на която има нарисувани 29 кръгчета, по които се местят пионките, които се казват *мал* (말). В

¹ Централното място за поклонение на Бога на селото.

² Бог пазител на селото, в който хората вярват.

зависимост от това как паднат *юткарак* се мести *мал*. Всяко положение на пръчките има собствено наименование, което се свързва с определено животно: *то* (도) – прасе, *ке* (개) – куче, *кол* (걸) – овца, *ют* (웃) – крава (вол), *мо* (모) – кон. Дъската е разделена на 4 полета – *аппат*(앞발), *туитпат*(뒷발), *челпат*(쩔발), *налпат* (날발). Всяко от 29-те кръгчета си има име според полето, в което попада. Има различни видове *ют* като *каракют* (가락웃), *чонджиют* (종지웃), *чомют* (좀웃) и други. Техните имена се определят според големината им и материала, от който са изработени.

Днес *юннори* се играе за забавление, но в миналото е имало много поверия свързани с нея. В Йолянсешиги (열양세시기³) е записано, че ако играеш *юннори* след Поръм (보름) оризът ще умре, и че след празника *ют* се събират и се скриват, за да не се навреди на земеделието. В миналото по резултата от играта се е гадаело за благосъстоянието на хората и качеството на реколтата. *Пйонют* (편웃) е единият метод, където цялото село се събира, разделят се на отбори и играят като от резултата зависи благосъстоянието на селото и качеството на реколтата. В района Хуанхедо (황해도) играта се казва *шичолюннори* (시절웃놀이) и хората се разделят на 2 отбора – планина и поле. Ако отбора на планината спечели - земеделската реколта ще е добра, а ако спечели отбора на полето - реколтата на ориза ще е добра. Ако са наравно и на двете места реколтата ще е добра.

В градовете Антон (안동), Улчин (울진), Корйон (고령) в района на Кйонбук (경북), докато играят *ютнори* не използват дъска и пионки и тази разновидност на играта се нарича *конгунютмал* (‘건궁웃말’) или *полют* (‘벌웃’). При нея участниците в играта чертаят дъската и местят пионките мислено като казват на глас позицията, на която поставят пионката. Това е възможно, защото на дъската има 29 кръгчета и всяко е с различно име.

Освен традиционните игри, които са разпространени в цялата страна и се играят на празници от всички, в Корея има и много спортове, които са широко разпространени и

³ Написан през 1819 г., късен Чосон от учения Ким Месун, в който са записани годишни събития на Ханян.

заемат важна част в корейската история. *Текуондо* (태권도) е корейско традиционно бойно изкуство, което се използва за самозащита чрез удари с ръце и крака. При него чрез различни движения се укрепва не само тялото, но и ума. Принципите на *текуондо* формират една хармонична личност. По време на движенията от *текуондо* се наблюдава сливане на ума с тялото и пълен контрол над емоциите и дишането.

Текуондо се е зародило още от древните времена. То се е превърнало в основно бойно изкуство за *сонбе* (선배) на кралство Когурьо (고구려) и *хуаран* (화랑) на кралство Шила (신라). В гробница от времето на кралство Когурьо е открита рисунка на стената, която изобразява двама човека, които се атакуват с крака и движенията много наподобяват тези на *текуондо*. Развитието на бойното изкуство продължава и по времето на кралство Корьо. По-късно по времето на кралство Чосон все повече хора започнали да практикуват *текуондо*. Те се събирали и си организирали съревнования помежду си и от бойно изкуство, *текуондо* се превърнало в спорт. *Муьедоботонджи* (무예도보통지⁴) е исторически документ написан по времето на крал Чонджо (정조). В него се споменава *текуондо* наред с други бойни изкуства. По време на японската окупация упражняването на *текуондо* е потискано, но корейците успяват да го съхранят. След Корейската война то започва да се разпространява много бързо.

Дрехата, която носят хората трениращи *текуондо* се нарича *тобок* (도복). Униформата им е изцяло бяла и от части наподобява корейските традиционни дрехи *ханбок* (한복). Коланите са: бял, жълт, зелен, син, червен и черен. В различните цветове се крие дълбока символика, която може да се свърже с цикъла на живота. В началото всеки нов ученик няма никакви умения и знания свързани с *текуондо*, а бялото символизира точно това - началото, чистотата, незнанието. След започването първата стъпка на ученика е да вземе жълт колан, който представлява изгряващото слънце. Той показва началото на пътуването и полагането на основата на знанието. След като се посади семето на знанието се преминава към следващия цвят – зеления. Зеленият колан показва развитието на зрънцето

⁴ Исторически документ от късен Чосон, който описва военните бойни изкуства.

и нарастването на познанията и уменията. С растежа си той се издига нагоре и стига до синьото небе, което е следващата степен, в която се утвърждават научените техники. След него идва червеният цвят, който показва силата в човека и символизира залязващото слънце. Ученикът има знания и технически умения, но му липсва контрол и дисциплина. Последната степен е черният колан. Той символизира сливането на всички цветове в едно и показва, че ученикът има умение и зрялост в знанията си и е поел контрола върху тялото и ума си. (Armstrong 2013:34)

През 1961 година е създадена Корейската асоциация по *текуондо* и бойното изкуство започва да се практикува като спорт. След впечатляваща демонстрация на *текуондо* на Олимпийските игри в Сеул през 1988 година, през 2000 година той официално става олимпийски спорт. В Световната федерация по *текуондо* към 2012 година членуват 204 държави. (<https://www.korea.net/Government/Current-Affairs/Others?affairId=331>) Днес милиони хора по света тренират този спорт.

Текуондо е много важен спорт за Корея и затова има ден, в който да се чества съществуването му. За първи път денят на *текуондо* се празнува през 2006 година в Олимпийския парк в Сеул. Целта е на този ден да се събират хора от целия свят, които практикуват този спорт.

В миналото живота на хората бил пряко свързан със земеделието и събитията свързани с него. Под това влияние се организирали различни фестивали и празници, на които се играели различни игри. Повечето от тези празници заедно с традициите им са част от празничния календар на корейците и до днес. Наред с игрите важно място в живота на хората имат и спортовете. Един от тях, който е важен за Корея е *текуондо*. От бойно изкуство в миналото той минава през различни етапи и се превръща в един от най-популярните спортове разпространен и практикуван в цял свят.

Източници

- **Федотов 1999:** Федотов, А. Традиционна корейска култура. София, Ексел-М, 1999.
- **Армстронг 2013:** Armstrong NB. Taekwondo. The Unity of Body, Mind and Spirit, Korea Essentials No. 13, Seoul, The Korean Foundation, 2013.

- **Рандал 2011:** Randall, K. Modern and Traditional Korean Games and Sports. Seoul, Hollym, 2011.
- **Хо и други:** Heo Yong-ho, Yoon Dong-whan, Kim Hyeong-geun, Siyonn Sophearit, Norma A. Respicio, Do Thi Thanh Thuy. Juldarigi. Tugging Rituals and Games in Korea and Three Other Southeast Asian Countries. Seoul, Korea Cultural Heritage Foundation, 2015.
- **Пак:** Park Jang young. Yut Nori. Korean Seasonal Customs, Encyclopedia of Korean Folk Culture, Seoul, < <https://folkency.nfm.go.kr/en/topic/detail/4702> > (16.08.2021).
- **Хан:** Han Yang myung. Minsok Nori. Korean folk arts, Folk Games, Encyclopedia of Korean Folk Culture, Seoul, < <https://folkency.nfm.go.kr/en/topic/detail/1522> > (10.08.2021).
- Korea Taekwondo Association <https://www.koreataekwondo.co.kr/d002>.
- **Им 1996:** 임동권. 줄다리기. 한국민족문화대백과사전, 1996, < http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Index?contents_id=E0053659 > (13.08.2021).
- **Чан:** 장장식. 윷놀이. 한국민속대백과사전, 서울, < <https://folkency.nfm.go.kr/kr/topic/detail/1595> > (13.08.2021).
- **Чуе 1995:** 최상수. 윷놀이. 한국민족문화대백과사전, 1995, < http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Index?contents_id=E0042794 > (16.08.2021).
- **Хан:** 한양명. 줄다리기. 한국민속대백과사전, 서울, < <https://folkency.nfm.go.kr/kr/topic/detail/1612> > (13.08.2021).
- < https://taekwondo-fitness.org/?page_id=136 > (18.08.2021).
- < <https://www.korea.net/Government/Current-Affairs/Others?affairId=331> > (18.08.2021).